

1. Большая экономическая энциклопедия. – М.: Эксмо, 2008. – 816 с.
2. Оптимизация управления процессов деятельности строительного предприятия / В.И.Торкатюк, И.А.Дмитрук, Г.В.Стадник и др.; Под ред. В.И.Торкатюка. – Харьков: ХНАГХ, 2004. – 552 с.
3. Астафьев Б.А. Законы Мира и образование: Сб. научн. статей по материалам ХХІ Междунар. науч.-практ. конф. [Ноосферное образование – фундамент устойчивого развития общества], (Севастополь, 20-22 мая 2007г.) / РАЕН, ЦИР «Эйдос», ОО «Дом В.И.Вернадского», 2007. – С.15-20.
4. Маслова Н.В. Ноосферное образование. Научные основы. Концепция. Методология, технология: монография. – М.: Ин-т холододинамики, 2002. – 338 с.
5. Маслова Н.В., Курмышев Г.В. Концепция экспериментального исследования на тему "Воспитание учащихся через природосообразное образование и экологическую безопасность" // Ноосферное образование в Украине: Сб. науч. статей. – Харьков: ХНПУ, 2007. – С.19-23.
6. Клочко В.М. Майстер-клас. План-конспект біоадекватного (ноосферного) заняття з фізкультури. Спортивна анімація – «Баскетбол»: Сб. научн. статей по материалам 1-й Междун. науч.-практ. конф. [Ноосферное образование в вузах Украины], (Харьков, 22-23 ноября 2007 г.) / МОН Украины, Харьков. нац. акад. город. х-ва. – Харьков: ОО «Дом В.И.Вернадского», 2008. – С.143-150.
7. Астафьев Б.А. Основы теории генетического единства Мира: Сб. научн. статей по материалам 1-й Междун. науч.-практ. конф. [Ноосферное образование в вузах Украины], (Харьков, 22-23 ноября 2007г.) / МОН Украины, Харьков. нац. акад. город. х-ва. – Харьков: ОО «Дом В.И.Вернадского», 2008. – С.35-39.
8. Астафьев Б.А. Стратегический прогноз и управление на основе генома мира: Теория и практика. – М.: Ин-т холододинамики, 2005. – 168 с.
9. Маслова Н.В. Периодическая система Всеобщих Законов Мира. – М.: Ин-т холододинамики, 2005. – 184 с.
10. Кун Т. Структура научных революций: Пер. с англ. – М.:1977. – 292 с.
11. Большая энциклопедия Кирилла и Мефодия [Электронный ресурс]. – Режим доступа к статьям: <<http://www.KM.ru>>.

Получено 06.11.2009

УДК 332.122.79.84

Н.І.ІГНАТОВА

Харківська національна академія міського господарства

СУЧАСНИЙ СТАН ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ ТА ІНВЕСТИЦІЇ У РОЗВИТОК ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА, ЗУМОВЛЕНІ ПІДГОТОВКОЮ ДО ЧЕМПІОНАТУ ЄВРОПИ З ФУТБОЛУ В 2012 РОЦІ

Аналізується сучасний стан готельного господарства Харківського регіону, його відповідність вимогам УЕФА та інвестиційна діяльність у ТРК регіону, зумовлена підготовкою до проведення чемпіонату по футболу Євро-2012.

Анализируется современное состояние гостиничного хозяйства Харьковского региона, его соответствие требованиям УЕФА и инвестиционная деятельность в ТРК региона, обусловленная подготовкой к проведению чемпионата по футболу Евро-2012.

The current condition of hotel industry in Kharkiv region, its adequacy to the UEFA re-

quirements, and the investment activity in the region's tourist and recreational complex caused by the preparing for EURO-2012 football championship is analyzed.

Ключові слова: готель, готельне господарство, інвестиції, джерела фінансування, Євро-2012, інвестиційна привабливість, номерний фонд, туристсько-рекреаційний комплекс.

Вибір Харкова для проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу, що проходить на території України і Польщі в 2012 році, безумовно є поштовхом у розвиток інвестиційної діяльності туристсько-рекреаційного комплексу (ТРК) Харківського регіону.

Згідно із Законом України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні», видатки, пов'язані з підготовкою спортивних споруд (будівництвом, розширенням, реконструкцією, капітальним ремонтом) та інших об'єктів, необхідних для проведення чемпіонату, здійснюються за рахунок їх власників, які надавали відповідні гарантії щодо фінансового забезпечення, а також інших джерел, не заборонених законодавством» [1].

Актуальність даної роботи зумовлена тим, що більшість підприємств готельного господарства відчувають нестачу власних коштів, тому однією з головних проблем розвитку готельного господарства є створення сприятливого інвестиційного клімату та пошук джерел фінансування для будівництва нових і реконструкції вже діючих підприємств.

Розгляду даних питань присвячено роботи Т.Л.Абрамової, Я.В.Ободець [2, 3] та ін., з наданням пропозицій щодо підвищення інвестиційної активності, що впроваджується на державному рівні. Однак у цих роботах не приділялось достатньо уваги вирішенню проблеми на мікрорівні.

Метою статті є аналіз стану готельного господарства Харківського регіону, розгляд питань, пов'язаних з підвищенням інвестиційної активності, у зв'язку з проведенням Євро-2012, внесення пропозицій стосовно залучення інвестицій у ТРК регіону.

До 2008 р. спостерігалась тенденція щодо активного залучення інвестицій у розвиток інфраструктури області з метою належної підготовки до проведення фінальної частини Чемпіонату Європи з футболу «Євро-2012», забезпечення достатньої кількості готельних місць у м. Харкові [4].

Світова фінансова криза дуже сильно вразила по цій частині підготовки. Інвестори, які брали на себе зобов'язання будівництва нових готелів, дуже занепокоєні теперішнім фінансуванням цих проєктів.

За 2008 р. у розвиток готельного господарства підприємствами та організаціями, за рахунок усіх джерел фінансування, було спрямовано

інвестицій в основний капітал 68,2 млн.грн. (табл.1), що на 15,1% нижче, ніж за попередній рік.

Таблиця 1 – Інвестиції у розвиток готельного господарства

Показники	2006 р.	2007 р.	2008 р.
у фактичних цінах, тис. грн.	21609	62633	68242
у % до попереднього року (у порівняльних цінах)	219,1	253,0	84,9
у % до загального обсягу інвестицій в основний капітал по області	0,3	0,5	0,6

Як видно з рис.1, протягом 2006-2008 рр. визначним щодо зростання капіталовкладень в цю галузь економіки (у порівняльних цінах) був 2007 р.

Рис.1 – Індекси інвестицій в основний капітал (у % до попереднього року)

В технологічній структурі інвестицій у розвиток готельного господарства (рис.2) поспіль 2006-2008 рр. позитивним є те, що переважають витрати на будівельні та монтажні роботи.

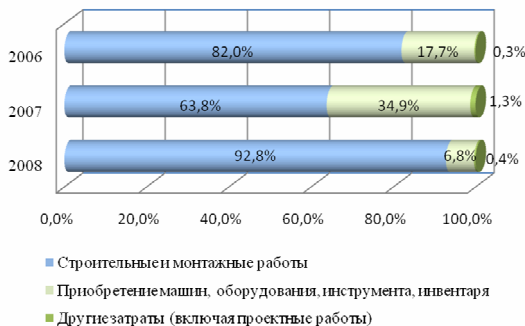

Рис.2 – Технологічна структура інвестицій в основний капітал у розвиток готельного господарства (% до загального обсягу)

На початок 2009 р. у Харківській області функціонувало 50 підприємств, що надавали послуги з тимчасового проживання.

В структурі підприємств готельного господарства нашого регіону найбільш поширені два типи – готелі та гуртожитки для приїжджаючих. Більше половини від загальної кількості підприємств (52%) припадає на готелі, 36% - на гуртожитки для приїжджих, решта 12% приходить на підприємства інших типів [4].

На сьогоднішній день партнером м.Харкова по прийманню чемпіонату з футболу є м.Донецьк. Порівняння кількості підприємств готельного господарства у Харківській та Донецькій областях за 2007-2008 рр. наведено в табл.2.

Таблиця 2 – Кількість підприємств готельного господарства

	Харківська область, од.		Донецька область, од.	
	2007р.	2008р.	2007р.	2008р.
Кількість підприємств готельного господарства, всього	48	50	70	75
у т.ч. за типами та зірковістю				
готель 1*	10	8	3	5
готель 2**	2	3	-	1
готель 3***	10	10	2	5
готель 4****	4	6	3	2
готель 5*****	-	-	1	1
мотелі	1	1	2	2
кемпінги	1	1	-	-

У табл.3 відображено кількість об'єктів, що введено в експлуатацію протягом 2007-2008 рр., внаслідок поживавлення інвестиційних спрямувань у готельне господарство.

Таблиця 3 – Об'єкти, введені в експлуатацію в Харківській області у 2007-2008 рр.

	2007 р.		2008 р.	
	всього, місць	вартість основних фондів, тис.грн	всього, місць	вартість основних фондів, тис.грн
Готелі без ресторану	48	4312	14	299
Готелі з рестораном	86	16353	30	16000
Мотелі без ресторану	-	-	32	700
Пансіонат	-	-	32	670
Будинок відпочинку	-	-	4	2

На території Харківської області у 2008 р. освоювали інвестиції 41 підприємство, які надають послуги готелів та інші місця для тимчасового проживання. Ці підприємства за своєю діяльністю розподілились майже порівну: готелі – 51,2%; гуртожитки для приїжджаючих, мотелі

та кемпінги – 48,8% [4]. На ринку готельних послуг Харкова було відзначено деяке поживавлення. У II кварталі 2009 р. було відкрито перший п'ятизірковий готель – "Sun Light Hotel" (номерний фонд – 38 номерів), 2008 р. – «Вікторія» (4*, 28 номерів), «Viva» (4*, 30 номерів), «Аврора» (4*, 37 номерів), готель «П'ятниця» (4 номери), «Four rooms» (4 номери). Також були зафіксовані сертифікація нових готелів і підвищення «зірковості» деяких готелів: готель «Теремок», «Світ», «Баден Баден» та ін. [6].

В подальшому для забезпечення розвитку готельного господарства потрібне оновлення технологій, модернізація обладнання, що спостерігалось у 2007 р. У зв'язку із зменшенням фінансування нового будівництва, особливої ваги набуває переоснащення місць тимчасового проживання: гуртожитків для приїжджаючих, кемпінгів, мотелів [4].

За даними «Харківстандартметрологія», на кінець липня 2009 р. всього в Харкові сертифіковано 38 готелів, з яких один готель має категорію 5*, дев'ять – 4*, вісім – 3*, три – 2*, три – 1*, 14 готелів – які не мають категорії. Таким чином, найменшу частку в структурі пропозиції готельного ринку м.Харкова займають готелі категорії 5*, що становить 2% від загального обсягу пропозиції. Найбільш представлені готелі, які не мають категорії – 37%, готелі 3* і 4* займають 21% і 24% ринку готельних послуг відповідно. Готелі 1* і 2* становлять по 3% від сукупного обсягу пропозиції.

Сукупний номерний фонд міста представлений в табл. 4.

Таблиця 4 – Номерний фонд м.Харкова на кінець липня 2009 р.

Категорія	Кількість номерів
Поза категорією	239
1 зірка	263
2 зірки	76
3 зірки	518
4 зірки	478
5 зірок	38
Разом	1612

У планах підготовки до Євро-2012 в Україні планується будівництво 143 готелів. У Харківському регіоні, станом на кінець липня 2009 р., проходить реалізація 15 об'єктів готельного господарства, саме у Харкові – 13 (табл.5).

З урахуванням вимог УЄФА до проведення Євро-2012 у Харкові існує гостра нестача готелів вищих категорій. Потенційну пропозицію готельних номерів і вимог УЄФА наведено в табл.6.

Таблиця 5 – Проекти, що плануються до реалізації в рамках підготовки до Євро-2012

Найменування проекту	Категорія	Кількість номерів
Чичиков (2 корпус)	5 *	56
Київська	5 *	200
Харків	5 *	400
«Сафарі»	3 *	12
«Аркада - Оризон»	4 *	30
Готель «ОВІС»	4 *	51
МФК «Місто»	5 *	105
МФК «Європа»	5 *	102
МФК на пр. Леніна	5 *	150
МФК на пл. Свободи	5 *	300
Готель (в р-ні іподрому)	5 *	100
МФК «Ковчег»	5 *	н / д
МФК «Харків Сіті»	4 *	н / д

Таблиця 6 – Порівняння існуючої та потенційної пропозиції готельних номерів м.Харкова

	1*	2*	3*	4*	5*	Всього
Вимога УЄФА	-	-	210	1315	1240	2765
Існуючі пропозиції	76	263	518	478	38	1346
Потенційний пропозиція (з урахуванням заявлених проектів)	-	-	12	81	1413	1506

Як видно з табл.6, при дефіциті номерів в готелях 4* та 5*, кількість номерів в готелях 3* є більшою, ніж потрібно. Але при реалізації усіх заявлених проектів, сумарним номерним фондом близько 1500 номерів, дефіцит номерного фонду Харкова за вимогами УЄФА до міст, що приймають Євро-2012, буде перекрито [6].

Слід зазначити, що міською адміністрацією розглядається питання залучення на період змагань з футболу готелів, які знаходяться на шляху переміщення уболівальників, сусідньої Полтавської області. Це буде 6 готелів загальною кількістю 245 номерів.

У планах підготовки міста задіяні приблизно 70 об'єктів, які за безпечуватимуть проведення чемпіонату Європи з футболу. За інформацією міської ради, 60 власників готелів підписали контракт по розміщенню гостей чемпіонату Європи з офіційним туроператором компанією «TUI Travel PLC» на відповідність умов для проведення чемпіонату [4].

Останнім часом на ринку готельних послуг все більшу конкуренцію підприємствам-юридичним особам створюють фізичні особи-підприємці, які надають аналогічні послуги з проживання. Порівняно з 2007 р., кількість підприємців - фізичних осіб, які займалися цим видом діяльності, зросла у 1,3 рази і становила 91 особу. За даними Державної податкової адміністрації, у 2008 р. ними реалізовано послуг з тимчасо-

вого проживання в готелях та інших місцях на суму 17,6 млн. грн. (у 2007 р. – 8,9 млн. грн.). У загальному обсязі реалізованих послуг підприємствами-фізичними особами по Харківській області, послуги готелів та інших місць для тимчасового проживання займають 0,6%.

Експерти УЄФА постановили, що м.Харкову необхідно надати «достатньо вичерпний план розміщення уболівальників в 4- і 5-зіркових готелях».

Але на сьогодні активну участь в інвестиційній діяльності беруть лише вітчизняні інвестори. Точніше, один генеральний інвестор група компаній DCH на чолі з О.Ярославським. Також інвестори з Китаю заявили проєкт будівництва в Харкові готельного комплексу вартістю близько 200 млн. дол. [4].

Нестабільна економічна і політична ситуація викликала процес згортання проєктів великих європейських інвесторів на території України, зрив у термінах виконання і появи нових проєктів.

Для успішного розвитку галузі туристичного бізнесу, необхідно створити спеціальні умови, які стимулювали б приток приватних інвестицій, зокрема з-за кордону.

Для подолання існуючих проблем Кабінет Міністрів України схвалив Стратегію розвитку туризму і курортів (розпорядження №1088-р від 6 серпня 2008 р.). Цим документом закладається фундамент для поліпшення інвестиційного клімату у галузі туризму і курортів і наповнення місцевих і державного бюджетів за рахунок цих видів діяльності. Крім цього, розглядається питання про можливість введення диференційованих ставок ПДВ для об'єктів туристичної і курортної інфраструктури, а також єдиної фіксованої ставки курортного збору на всій території України. Так само, йдеться про необхідність зниження податкового тиску на підприємства туристичної сфери, відстрочення платні за користування землею до введення в експлуатацію об'єктів, що дасть можливість підвищити їх інвестиційну привабливість [5].

Проведення таких спортивних змагань, як чемпіонат Європи з футболу – це можливість розвитку туристичного бізнесу, інфраструктури, відкриття нашої країни та міста для широкого кола туристів. Це шанс для подальшого розвитку регіону, який обов'язково потрібно використати.

Проаналізувавши вищезгадані дані, можна зробити висновок, що інвестицій в ТРК Харкова недостатньо не тільки для розвитку регіону, а й для гідного прийняття Євро-2012, оскільки місто ще відчуває дефіцит готельних місць. Покращення інвестиційної діяльності є результат комплексу заходів: на макрорівні – це створення стабільної економічної і політичної ситуації на території України, сприятлива законодавча база,

підвищення інвестиційної привабливості регіону, на мікрорівні – підвищення інвестиційної привабливості окремого об'єкту та використання ефективних джерел фінансування. Подальші дослідження даного питання присвячено саме формуванню процесу вибору ефективних джерел фінансування.

1. Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні: Закон України №962 від 19 квітня 2007 р. // rada.gov.ua.

2. Абрамова Т.Л., Ободец Я.В. Пути повышения инвестиционной привлекательности отрасли туризма Украины // Междунар. науч.-практ. Интернет-конференция «Инвестиционные приоритеты эпохи глобализации: влияние на национальную экономику и отдельный бизнес», 2009. – С.84-87.

3. Абрамова Т.Л. Инвестиционно-инновационное обеспечение развития сферы рекреации и туризма. – Донецк: Союз национальных и региональных интересов, 2008. – 180 с.

4. Про роботу підприємств готельного господарства у Харківській області у 2008 році та підготовку до чемпіонату Європи з футболу у 2012 році / Головне управління статистики у Харківській області. – Харків, 2009.

5. Стратегия развития туризма и курортов: Распоряжение №1088-р от 6 августа 2008 р. Мин-ва культуры и туризма Украины // mincult.kmu.gov.ua.

6. Тверитников А.Н. Обзор гостиничного рынка г. Харькова. Итоги первого полугодия 2009 года // prfkrona.com.ua.

Отримано 06.11.2009

УДК 338.48

О.Ю.ЧЕРЕДНИЧЕНКО, канд. екон. наук

Українська державна академія залізничного транспорту, м.Харків

А.О.ЧЕРЕДНИЧЕНКО

Харківська національна академія міського господарства

МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНОГО (ПРОМИСЛОВОГО) ТУРИЗМУ В СХІДНОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ

Розглядається питання взаємозв'язку індустріального туризму і промислової інфраструктури міст Східної України, вивчено досвід іноземних країн в цій області, проаналізовано вплив індустріального туризму на сучасну містобудівну політику промислових мегаполісів, надані рекомендації щодо реалізації ідеї втілення та розвитку індустріального туризму в державі.

Рассматривается вопрос взаимосвязи индустриального туризма и промышленной инфраструктуры городов Восточной Украины, изучен опыт других стран в этой области, проанализировано влияние индустриального туризма на современную градостроительную политику промышленных мегаполисов, даны рекомендации по реализации идеи воплощения и развития индустриального туризма в государстве.

The article deals with the issues of interconnection between industrial tourism and an industrial infrastructure of East Ukraine cities. The experience of other countries in this area has been studied, the influence of industrial tourism on the modern town-planning policy of megacities has been analysed, some recommendations about implementing new idea of an embodiment and development of industrial tourism in the state have been made.